

התאחדות בולאי ישראל
הספרייה

תנ"ך בבולי העולם תערוכת בולי התנ"ך

GRENADA

\$5

100TH ANNIVERSARY • CHAGALL

בחסות
התאחדות בולאי ישראל, השרות הבולאי

התערוכה פתוחה בין השעות 10.00-13.00, 16.00-19.00
ביום ו' 10.00-12.3

Tel-Aviv תל-אביב 6-14.5.1987

בית והתנ"ך, שד' רוטשילד 16 תל-אביב

1917
12

2791

התאחדות בולאי ישראל
הספרייה

ועדות התערוכה ועד הכבוד

פרופסור אמנון רובינשטיין - שר התיקשורת

פרופסור חיים גבריהו - יו"ר החברה לחקר המקרא

מר נתן וולך - סגן ראש עיריית תל-אביב - יפו

מר תדי קאופמן - מזכיר מועצת פועלי תל-אביב - יפו

מר יהושע לוי - יו"ר הנהלת בית התנ"ך

מר ינון ביילין - מנהל השרות הבולאי

מר הנס סינק - יו"ר התאחדות בולאי ישראל

מר אריה בן-דוד - נשיא הקונגרס העולמי של אספני ישראל,

ארה"ב
ארץ הקודש ו"יודאיקה",

ד"ר שאול דגוני - יו"ר כבוד של איגוד אספני "יודאיקה"

הנהלת התערוכה

אריה לין - יו"ר

אליעזר ברהיים - מנהל בית התנ"ך

יעקב זכאי - איגוד אספני יודאיקה

חיים מאיר - איגוד אספני יודאיקה

ד"ר ר. רויטר - איגוד אספני יודאיקה

עו"ד א. ובר - התאחדות בולאי ישראל

ל. בלאו - התאחדות בולאי ישראל

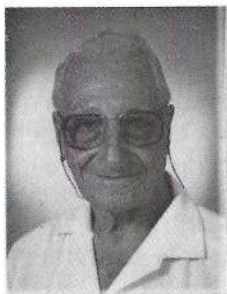
ועדת השיפוט

יצחק ברק

נסטויטר בן-הדור

מזא"ה שלמה

אריה לין שופט-יועץ

מזא"ה שלמה

נסטויטר בן-הדור

אריה לין - יו"ר התערוכה

בולידואר הם אמצעי מצויין להעברה ויזואלית של מיני היצירות שפוסלו, צויירו או בוים על-פי התנ"ך. מאז הופעתם של בוליהזיכרון החל משתרש יותר ויותר הצורך החינוכי בהבלטת תמונות תנכיו"ת על-כל צורות ההתגלמות האומנותיות. ציירים ומעצבי בולים לעיתים על-פי הנחיות משרדי-הדואר השונים, לעיתים הממסד עצמו, מצאו עניין בהעברת מסרים היסטוריים-חינוכיים של התנ"ך, באמצעות בולידואר, אל הקהל הרחב ובראש וראשונה הנוער.

האירועים הבולטים שהתרחשותם עברה על המסך הבולאי, הם ללא ספק הבריאה, מעמד הר-סיני, ועשרת הדיברות, מלכי ישראל, שופטים גיבורים וכו'. יש נושאים שרבים עסקו בהם ויש כאלה שרק בודדים הנציחום, אולם בסך הכל, אין כמעט נושא תנכ"י שלא הונחח בבולי דואר.

הנושא כולל, כמובן, גם חותמות-דואר זלפעמים גם תוויות שלא נועדו ישירות לשימוש הדואר, אבל, יש בהן כדי להעשיר את הנושא ברעיון או באילוסטרציה. כאלה הם לעיתים בולי קק"ל, שלא שימשו בולידואר אבל אצל אספנים רבים הם חלק בלתי נפרד מן הנושא הבולאי-הדוארי.

קשה להצביע על פריט נדיר או יקר במיוחד בנושא, כי מרבית הפריטים הם מן התקופה המודרנית. כמו בכל אוסף תימטי, גם באוסף תנ"ך יש לשלמות משמעות מיוחדת. בניגוד לאוסף קלאסי, בו ניתן להסתפק בפרק הנדיר ביותר של התקופה, שיצביע על טיבו של האוסף, רמתו, נדירותו ואף ערכו הכספי - לא כך באוסף תימטי. במקרה שלנו יש משמעות לכמות, היקף ושלמות. המוצג חייב לכסות את כל המצוי בנושא המסויים, ובדרך כלל אפילו בכל צורה אפשרית.

מי שאוסף תנ"ך בבולידואר חייב שיהיו לו מירב הבולים בנושא, גיליונות המזכרת, חותמות הדואר, כלילים וכו'.

אם, לדוגמה, בית לחם יהודה, היא עיר הנזכרת בתנ"ך, חייב האספן לכלול באוספו, נוסף לבולים עם שם זה, או הנוף, גם את כל חותמות-הדואר ואולי אף כל השינויים המצויים במיני החותמות. כללים אלה אינם ייחודיים לגבי אוסף בולי תנ"ך בלבד. הם מן המאפיינים של כל אוסף תימטי.

אספני "יודאיקה" חלוקים לא מעט לגבי הנושא והיקפו. יש הסוברים שאוסף תנ"ך חייב לכלול כל פריט הקשור בכל צורה בנושא ויש המטיפים לצימצום. הראשונים יכללו, כמובן, את הבולים עם מגנידוד, משום שזה מגינו של דוד מלך ישראל המופיע בתנ"ך. אספנים אלה יכללו, מן הסתם, את בולי בית־המשפט של מדינת אספיריטו סנטו בברזיל, המראים את לוחות הברית ועליהם כתובים עשרת הדיברות בעיברית ובחלק התחתון צלב (!) ברקע - מאזני צדק. לא כל מגנידוד הוא אכן מגינו של דוד נעים זמירות ישראל, כמו למשל, מגנידוד של מרוקו וניגריה.

בצ'כוסלובקיה מצוי מקום בשם "תבור" ויש המפרשים זאת בדרך הפשט, דהיינו "תבור" - מחנה בצ'כוסלובקית... אך לא כן הוא. הנה מסופר, כי אחרי מותו של יאן הוס, הרפורמטור הצ'כי הנודע, (הועלה על מוקד ב-1415) התלכדו חסידיו ויצרו תנועה להגשמת תורתו וכינו עצמם "הוסיטים". הם נהגו להתאסף בהרים ככתוב במרקוס י"ג-י"ד "וכי תארו את שקוץ... משמש נוס יניסו אנשי יהודה אל ההרים". האספה הגדולה ביותר התקיימה ב-22 ביולי 1419, בה השתתפו יותר מ-40 אלף איש וקראו למקום בשם "תבור", הנזכר בספר שופטים שעל ידו נחלו בני ישראל ניצחון. במקום כנס ההוסיטים, נוסדה, איפוא, העיר "תבור", שפרושה בצ'כית "מחנה צבאי". השם תבור במובנו הצ'כי חדר גם לשפות אחרות, אולם הוכח שהשם נמצא בשפה הצ'כית רק אחרי יסודה של העיר בשנת 1420. בני העיר תבור (התבוריסטים) קראו לאגם הסמוך לעירם בשם "ירדן" ולמקומות אחרים קראו בשם הר ציון, בית־לחם, חורב, יהושפט ואפילו ירושלים. מקומו של בול תבור הצ'כי הוא איפוא, באוסף בולי התנ"ך.

במחקרים על בולי אתיופיה יש לא מעט הוכחות למקורם התנכ"י של כמה מבולי מדינה זו. צויין שדבר מוצאה של מלכת שבא הניזכרת במלכים א' אינו ברור די הצורך. יוספיוס פלאביוס חושב אותה למלכת ארץ כוש (אתיופיה). כנראה נתחלף השם "שבא" ל"סבא", שהיא חבל ארץ ליד כוש.

גורדון מביע סברה שמלכת שבא (תימן) משלה גם על "סבא" שבהרי כוש, היא אתיופיה, ולסברה זו סמוכין במסורת האתיופית. מלכה זו היא שבאה אל המלך שלמה לנסותו בחידות וכו' וכו'. היא ילדה לו בן המיוחס לשלמה וקראו לו מנליק. הוא למד בארמון שלמה, וכאשר נתמלא אמנות ישראל, שב לארצו והביא את עמו בברית ישראל. כס המלכות האתיופית, המופיע בבוליה הראשונים של הממלכה, מיוחס אכן לגור אריה יהודה, הניזכר בתנ"ך.

דוגמא אחרת קשורה במושלי אתיופיה המופיעים בכמה מבולי מדינה זו. המלך זרע יעקב, למשל, מתואר כשליט שקשר קשרים עם "ארץ הקודש" ועודד עליה לרגל לירושלים. הוא אף צוייר בבול מעל נוף ירושלים. (יש גם בול אתיופית עם נוף בית־לחם). אכן, הנושא עשיר ומרתק, אבל מחייב מחקר. הזכרנו כאן מעט מן הפרובלמטיקה של הנושא, אך יש יותר. לגבי רבים קיימת גם בעיית ההפרדה בין הברית הישנה - התנ"ך לבין הברית החדשה - הבייבל. ההכרעות הן לרוב בידי האספן. תערוכת בולי תנ"ך נועדה להדגים הלכה למעשה את שפע הבולים בנושא, בבחינת "טוב מראה עיניים מהלך נפש"

רשימת המציגים

זכאי יעקב
חותמות ישובים ששמן נגזר בתנ"ך
חרלף עמירם
חותמות ישובים מן התנ"ך
לבקוביץ יוסף
קק"ל
מרגלית מנחם
תנ"ך וארכיולוגיה
פלביץ יקותיאל
תנ"ך בבולי קק"ל
פאול הירש
חגי ישראל
אלי רוזן

אדסמן שלום
החי והצומח
אפרת צבי
החי במקרא
אפרת צבי
מבריאת העולם ועד שיבת ציון
ברגר אוסנת
ספר בראשית
ברגר שלום
דמויות בתנ"ך - דוד המלך
גינר יצחק
תנ"ך בבולי דואר
קראוס דוד
התנ"ך בבולי העולם

בית התנ"ך, שד' רוטשילד 16 תל-אביב
6-14.5.1987

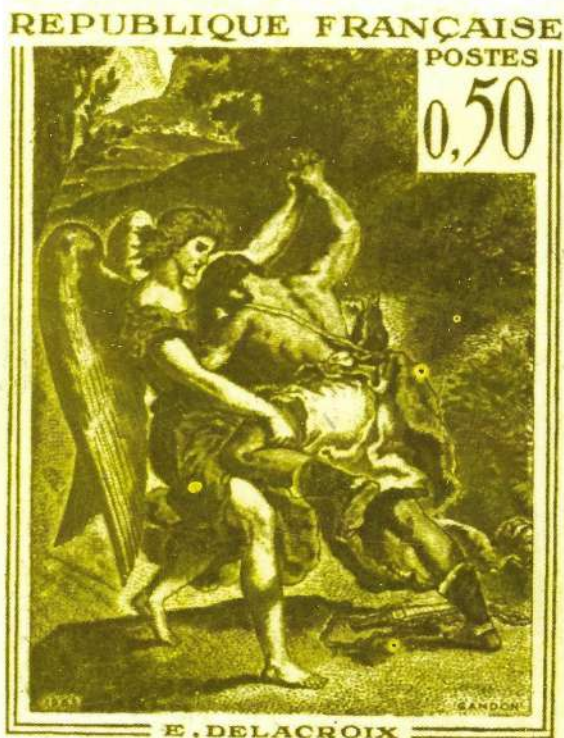

ביום פתיחת תערוכה יפעל סניף דואר מיוחד ותוטבע חותמת מיוחדת:
6.5.87 בין השעות 10.00-13.00, 17.00-19.00

תערוכת בולי התנ"ך
BIBLICAL STAMP EXHIBITION

התאחדות בולאי ישראל
הספרייה

ASSOCIATION OF JUDAICA COLLECTORS IN ISRAEL

ת.ד. 21224 ת"א 61211 P.O. BOX 21224